

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย และลักษณะทั่วไปของข้อมูล

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการพลเรือนสามัญต่อสวัสดิการการรักษาพยาบาลจากรัฐ มีแหล่งข้อมูล วิธีการเลือกตัวอย่าง และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล วิธีการเลือกตัวอย่าง และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) แหล่งข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูล จากโครงการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ.2540 ซึ่งดำเนินการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2540 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540: 5) แต่สำหรับข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้จะใช้เฉพาะในส่วนของความคิดเห็นของข้าราชการพลเรือนสามัญเกี่ยวกับการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลและสวัสดิการการรักษาพยาบาลจากรัฐ

(2) วิธีการเลือกตัวอย่าง

ตัวอย่างของการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ.2540 เป็นตัวอย่างระดับประเทศ ซึ่งเลือกจำนวนตัวอย่างโดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

(ก) การจัดชั้น (Stratum)

กลุ่มจังหวัดแต่ละภาคเป็นชั้น รวมทั้งสิ้น 5 ชั้น คือ 1) ภาคกลางตอนพิเศษ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 4 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ 2) ภาคกลางยกเว้นภาคกลางตอนพิเศษ 3) ภาคเหนือ 4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5) ภาคใต้

(ข) การเลือกตัวอย่าง

ก่อนการเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญมาเป็นตัวอย่างของการศึกษา ได้ทำการจัดข้าราชการฯ ของแต่ละชั้นออกตามเพศและกลุ่มระดับเป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 1-2

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 3

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 4

กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 5

กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วยข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 6-8

ในกลุ่มของข้าราชการชาย และข้าราชการหญิง ได้ทำการเลือกข้าราชการ ตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่ม ยกเว้นกรุงเทพมหานครได้เลือกกรมตัวอย่างก่อนแล้วจึงเลือกข้าราชการ ตัวอย่าง โดยมีจำนวนกรมทั้งสิ้น 40 กรม จากทั้งสิ้น 95 กรม ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ รวมจำนวน ข้าราชการตัวอย่างทั้งสิ้น 8,035 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540: 5) ประกอบด้วยข้าราชการในภาค กลางตอนพิเศษ ได้แก่ ข้าราชการในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพมหานคร (ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ) จำนวน 1,783 คน และข้าราชการในส่วนภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลางไม่รวมตอน พิเศษ จำนวน 1,583 คน ภาคเหนือ จำนวน 1,533 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,605 คน และภาคใต้ จำนวน 1,531 คน รวมเป็นข้าราชการในส่วนภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 6,252 คน

(ค) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งพนักงานแฉ่งนับซึ่งเป็นข้าราชการของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ทั้งที่ประจำอยู่ในส่วนกลางและในจังหวัดต่างๆ ในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ออกไปสัมภาษณ์ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ได้รับการเลือกเป็นตัวอย่าง

ในบางกรณี พนักงานแฉ่งนับจำเป็นต้องใช้วิธีการทอดแบบให้ผู้ตอบสัมภาษณ์ เป็นผู้กรอก และพนักงานจะสัมภาษณ์ทบทวนข้อถามบางข้อที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้แน่ใจว่าได้ ข้อมูลที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2541: 9)

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่ใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ มีดังนี้

2.2.1 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามคือ "ความคิดเห็นต่อสวัสดิการการรักษาพยาบาล" หมายถึง ความคิดเห็น ของข้าราชการพลเรือนสามัญต่อการช่วยเหลือสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลจากรัฐ โดยได้มาจาก ข้อคำถาม 6.7 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- ความคิดเห็นทางบวก หมายถึง ข้าราชการที่มีความคิดเห็นต่อการช่วยเหลือ สวัสดิการการรักษาพยาบาลจากรัฐในปัจจุบันว่าเห็นด้วยและมีความเหมาะสมดีแล้ว
- ความคิดเห็นทางลบ หมายถึง ข้าราชการที่มีความคิดเห็นต่อการช่วยเหลือสวัสดิการ การรักษาพยาบาลจากรัฐในปัจจุบันว่าไม่เห็นด้วยและยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุง

2.2.2. ตัวแปรอิสระ ได้กำหนดตัวแปรอิสระไว้ทั้งหมด 11 ตัว ประกอบด้วย ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการทำงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

(1) **อายุปัจจุบัน** หมายถึง อายุเต็มปีนับถึงวันคล้ายวันเกิดปีสุดท้ายของข้าราชการก่อนวันแรกของการสอบ (15 มีนาคม 2540) แบ่งเป็น

- น้อยกว่า 30 ปี
- ตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป

(2) **สถานภาพสมรส** หมายถึง สถานภาพสมรสของข้าราชการ แบ่งเป็น

- โสด
- สมรสและอยู่กับคู่สมรส/ สมรสแต่ไม่ได้อยู่กับคู่สมรส
- หม้าย หย่า และแยกกันอยู่ (แยกกันอยู่ก่อนหย่า)

(3) **ระดับการศึกษา** หมายถึง ชั้นสูงสุดที่สำเร็จการศึกษา แบ่งเป็น

- ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี
- ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

2.2.2.2 ปัจจัยการรับผิดชอบ ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) **การมีผู้อยู่ในอุปการะ** หมายถึง ข้าราชการมีภาระในการสงเคราะห์เลี้ยงดูบุคคลที่อยู่ในอุปการะเป็นประจำ บุคคลเหล่านี้อาจจะอาศัยอยู่หรือไม่ได้อยู่ในบ้านเดียวกันกับข้าราชการก็ได้ แบ่งเป็น

- ไม่มีผู้อยู่ในอุปการะ
- มีผู้อยู่ในอุปการะ

(2) **สถานภาพการทำงานของกลุ่มสมรส** แบ่งเป็น

- ไม่มีงานประจำทำ
- มีงานประจำทำ

(3) รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง รายได้ประเภทต่าง ๆ ของข้าราชการและคู่สมรส ทั้งที่ได้รับจากการทำงาน เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง กำไรจากการประกอบธุรกิจ และที่ได้รับจากการให้เช่าทรัพย์สิน ดอกเบี้ยเงินกู้ รวมทั้งเงินที่ได้รับจากรัฐบาล หรือ นายจ้าง เป็นสวัสดิการต่างๆ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร นอกจากนี้ยังรวมถึงเงินสมทบที่ได้รับจากบุคคลอื่น เช่น เงินที่ได้จากบุตรที่ทำงานมีรายได้ เงินที่ได้รับจากบุคคลอื่นที่มาอาศัยอยู่ด้วย เป็นค่าที่พักและค่าอาหาร (จากข้อคำถาม ตอนที่ 4) แบ่งเป็น

- น้อยกว่า 10,000 บาท
- 10,000-19,999 บาท
- 20,000-29,999 บาท
- ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป

(4) ค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง ค่าใช้จ่ายของข้าราชการและสมาชิกทุกคนในครอบครัวข้าราชการ (คู่สมรส บุตรและผู้ที่อยู่ในความอุปการะ) ที่ต้องจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อใช้ในการดำรงชีพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายบางอย่างที่ต้องจ่าย แต่สามารถเบิกได้จากทางราชการ หรือเอกชน (คู่สมรส) เช่น ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาลให้ถือเป็นค่าใช้จ่ายด้วย

ไม่รวม มูลค่าของสิ่งของและบริการที่ได้รับมาฟรี หรือผลิตขึ้นใช้เอง

ไม่รวม ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในโอกาสพิเศษ เช่น งานพิธี งานเทศกาลต่างๆ

ในกรณีที่ข้าราชการไม่ได้อยู่ร่วมกับคู่สมรสหรือบุตร ซึ่งนับเป็นสมาชิกของครอบครัว แต่ข้าราชการต้องส่งเงินไปให้ใช้จ่าย โดยไม่สามารถแจกแจงรายละเอียดตามประเภทค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้ ให้นำเงินที่ส่งไปเป็นค่าใช้จ่ายสมทบ เช่นเดียวกับเงินที่ข้าราชการต้องจ่ายให้ครัวเรือนที่ข้าราชการไปอาศัยอยู่ด้วย (จากข้อคำถาม ตอนที่ 3) แบ่งเป็น

- น้อยกว่า 10,000 บาท
- 10,000-19,999 บาท
- 20,000-29,999 บาท
- ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป

(5) การมีหนี้สิน หมายถึง การค้างชำระการกู้ยืมเงิน การเช่าซื้อบ้านที่ดิน ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ในครอบครัวข้าราชการ เช่น การเช่าซื้อบ้านและที่ดิน ยังมีส่วนที่ต้องชำระอีกเท่าใดถือเป็นหนี้สินที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังรวมถึงการค้างชำระหรือซื้อเชื่อสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ในครอบครัวและจำนวนเงินที่ส่งแชร์ที่เปียแล้ว (จากข้อคำถามที่ 5.4) แบ่งเป็น

- มีหนี้สิน
- ไม่มีหนี้สิน

(6) สภาพการอยู่อาศัย ได้แก่ (จากข้อคำถามที่ 2.2)

- เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน / เป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน
- เช่าซื้อ
- เช่า
- บ้านพักของทางราชการ
- อาศัยอยู่กับบิดามารดา / ญาติและผู้อื่น

2.2.2.3 ปัจจัยด้านการทำงาน ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังนี้คือ

(1) ระดับงาน หมายถึง ระดับงานในปัจจุบันของข้าราชการ แบ่งเป็น

- ระดับ 1-2
- ระดับ 3-4
- ระดับ 5-8

(2) อายุราชการ หมายถึง จำนวนปีเต็มที่เข้ารับราชการ แบ่งเป็น

- น้อยกว่า 10 ปี
- ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

2.3 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการพลเรือนสามัญต่อสวัสดิการการรักษายาบาลของรัฐ มีดังนี้

(1) ข้าราชการพลเรือนสามัญ หมายถึง ข้าราชการในสังกัดของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ระดับ 1-8 ทั่วประเทศ ในที่นี้ไม่รวมถึงข้าราชการส่วนท้องถิ่น อัยการ ตุลาการ ทหาร ตำรวจ ครู และข้าราชการการเมือง

(2) สวัสดิการข้าราชการ หมายถึง ค่าตอบแทนที่รัฐให้แก่ข้าราชการทุกคน หรือข้าราชการส่วนใหญ่มีสวัสดิการได้รับเท่าเทียมกัน เพื่อช่วยเหลือในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน สวัสดิการมีทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้แก่ เงินค่ารักษาพยาบาล เงินช่วยเหลือการศึกษาบุตรและสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการลาต่างๆ เป็นต้น

สวัสดิการที่ทางราชการจ่ายให้แก่ข้าราชการเป็นรูปตัวเงิน ได้แก่

ก. ค่ารักษาพยาบาล ข้าราชการมีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลจากทางราชการสำหรับตนเอง บิดามารดา คู่สมรสและบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย กรณีบุตรนั้นได้รับสิทธิไม่เกิน 3 คน เรียงลำดับก่อนหลัง

ข. ค่าเล่าเรียนบุตร สำหรับบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย คนที่ 1 ถึง คนที่ 3 ตามลำดับก่อนหลังและอายุไม่เกิน 25 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 เมษายนของทุกปี (ไม่รวมบุตรบุญธรรม)

2.4 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

(1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวแปรระดับแบ่งกลุ่มและตัวแปรระดับการจัดอันดับ นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ

(2) นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ โดยประมวลข้อมูลลงตารางไขว้ 2 ตัวแปร (Crosstabulation) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square)

(3) นำเสนอข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการการรักษาพยาบาลของข้าราชการ โดยนำเสนอในรูปของอัตราร้อยละ

2.5 ลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในส่วนนี้จะนำเสนอลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างของการสำรวจทั้งหมด เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการทำงาน ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การมีผู้อยู่ในอุปการะ สถานภาพการทำงานของคู่สมรส รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน การมีหนี้สิน สภาพการอยู่อาศัย ระดับงาน และอายุราชการ

เพื่อให้ผลของการวิจัยในครั้งนี้มีประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดเห็นของข้าราชการต่อสวัสดิการการรักษาพยาบาล จึงได้นำตัวแปรเพศมาร่วมพิจารณาเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างได้ชัดเจนขึ้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.5.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

(1) อายุ

จากการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการพลเรือนสามัญต่อสวัสดิการการรักษาพยาบาลจากรัฐ ได้แบ่งอายุของข้าราชการที่ทำการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอายุน้อยกว่า 30 ปี และอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป พบว่า ข้าราชการที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 75.7 ส่วนที่เหลือร้อยละ 24.3 อยู่ในกลุ่มอายุน้อยกว่า 30 ปี อายุของข้าราชการที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยคือ 36 ปี อายุต่ำสุดของข้าราชการคือ 19 ปี อายุสูงสุดของข้าราชการคือ 60 ปี (ตารางที่ 1)

และเมื่อแยกพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิง ที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป เช่นเดียวกับของภาพรวมทั้งสองเพศ

(2) สถานภาพสมรส

เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาและวิเคราะห์ ได้แบ่งสถานภาพสมรสของข้าราชการที่ทำการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โสด สมรสและอยู่กับคู่สมรส/สมรสแต่ไม่ได้อยู่กับคู่สมรส และหม้าย/หย่า แยก โดยพบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสสมรสและอยู่กับคู่สมรส/สมรสแต่ไม่ได้อยู่กับคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 60.9 รองลงมาคือข้าราชการที่มีสถานภาพสมรสโสด คิดเป็นร้อยละ 34.2 และที่ต่ำที่สุด ได้แก่ ข้าราชการที่มีสถานภาพสมรสหม้าย/หย่า แยก คิดเป็นร้อยละ 4.9 (ตารางที่ 1)

เมื่อแยกพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีสถานภาพสมรสสมรสและอยู่กับคู่สมรส/สมรสแต่ไม่ได้อยู่กับคู่สมรสสูงที่สุด เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ และข้าราชการชายมีสัดส่วนของผู้ที่มีสถานภาพสมรสสมรสและอยู่กับคู่สมรส/สมรสแต่ไม่ได้อยู่กับคู่สมรสสูงกว่าข้าราชการหญิงที่มีสถานภาพสมรสเดียวกัน (ร้อยละ 69.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 52.7) และยังพบอีกว่า ข้าราชการหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีสถานภาพสมรสโสดสูงกว่าข้าราชการชายที่มีสถานภาพสมรสเดียวกัน (ร้อยละ 40.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 27.9) ทั้งนี้เป็นเพราะสังคมในปัจจุบันสังคมเปิดกว้าง ผู้หญิงมีโอกาสได้ทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและเป็นที่พึ่งให้กับบุคคลในครอบครัวได้ ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่ผู้หญิงมักไม่มีโอกาสได้ทำงานนอกบ้านและไม่มียานประจำทำ เมื่อเริ่มเข้าวัยหนุ่มสาวก็แต่งงานโดยให้ฝ่ายชายเป็นหัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่หาเลี้ยงคนในครอบครัวและผู้หญิงก็จะทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ดังนั้นเมื่อสภาพสังคมในปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงมีความรู้มากขึ้น สังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิและหน้าที่ได้เทียบเท่าผู้ชาย เรื่องของการแต่งงานจึงได้ถูกลดบทบาทลง และผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านส่วนใหญ่จะมีอายุแรกสมรสที่สูงขึ้น จนเลยวัยของการแต่งงาน และยังพบอีกว่าข้าราชการหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีสถานภาพสมรส

หม้าย หย่า และแยก สูงกว่าข้าราชการชายที่มีสถานภาพสมรสในกลุ่มเดียวกัน (ร้อยละ 7.0 เปรียบเทียบกับร้อยละ 2.7) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันยอมรับเรื่องของการหย่าร้างมากกว่าในอดีต

(3) ระดับการศึกษา

เพื่อสะดวกต่อการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ได้แบ่งข้าราชการตามระดับการศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป พบว่าข้าราชการที่ทำการศึกษาคณะในอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.7 และที่เหลือคือ ข้าราชการที่มีการศึกษิต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.3 (ตารางที่ 1)

แต่เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป สูงกว่าข้าราชการทั้งชายและหญิงที่มีสัดส่วนของผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ และยังพบอีกว่าข้าราชการหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาในระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปสูงกว่าข้าราชการชายที่มีระดับการศึกษาเดียวกัน (ร้อยละ 54.5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 52.9) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันผู้หญิงมีความเท่าเทียมกันกับผู้ชาย รวมทั้งผู้หญิงเป็นเพศที่มีความอดทน และความพยายามในเรื่องต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ชาย รวมถึงความอดทนต่อการศึกษา และสังคมในปัจจุบันเปิดกว้างในเรื่องของหน้าที่การงาน ผู้หญิงต่างมีความต้องการการเป็นที่ยอมรับในสังคม ดังนั้นข้าราชการหญิงจึงมีความพยายามที่ต้องการมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และเป็นที่ยอมรับในสังคม

ตารางที่ 1 การกระจายร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพศ

	ปัจจัยส่วนบุคคล	เพศ		
		รวม	ชาย	หญิง
อายุ				
	น้อยกว่า 30 ปี	24.3	20.7	27.9
	ตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป	75.7	79.3	72.1
	รวม	100.0	100.0	100.0
	(จำนวน)	(8,035)	(3,946)	(4,089)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	เพศ		
	รวม	ชาย	หญิง
สถานภาพสมรส			
โสด	34.2	27.9	40.3
สมรสและอยู่กับคู่สมรส/			
สมรสแต่ไม่ได้อยู่กับคู่สมรส	60.9	69.4	52.7
หม้าย หย่า แยก	4.9	2.7	7.0
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,035)	(3,946)	(4,049)
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	46.3	47.1	45.5
ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	53.7	52.9	54.5
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,013)	(3,936)	(4,077)

2.5.2 ปัจจัยการรับผิดชอบ

(1) การมีผู้อยู่ในอุปการะ

จากการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการพลเรือนสามัญต่อสวัสดิการการรักษาพยาบาล ได้แบ่งข้าราชการตามการมีผู้อยู่ในอุปการะ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ไม่มีผู้อยู่ในอุปการะ และมีผู้อยู่ในอุปการะ โดยพบว่า ร้อยละ 20.9 ของข้าราชการตอบว่าไม่มีผู้อยู่ในอุปการะ และร้อยละ 79.0 ตอบว่ามีผู้อยู่ในอุปการะ (ตารางที่ 2) และพบว่า จำนวนผู้อยู่ในอุปการะโดยเฉลี่ยของข้าราชการคือ 2 คน และมีข้าราชการที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะสูงสุดคือ 12 คน

แต่เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีผู้อยู่ในอุปการะสูงกว่าสัดส่วนของข้าราชการทั้งชายและหญิงที่ไม่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะ เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ และข้าราชการชายมีสัดส่วนของผู้ที่มีผู้อยู่ในอุปการะสูงกว่าข้าราชการหญิงที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน (ร้อยละ 80.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 67.9) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการชายมี

สถานภาพสมรสสมรสสูงกว่าข้าราชการหญิง และผู้ชายส่วนใหญ่ก็มีหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว จึงมีหน้าที่ที่ต้องดูแลบุคคลในครอบครัว

(2) สถานภาพการทำงานของกลุ่มสมรส

เพื่อสะดวกต่อการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ได้แบ่งข้าราชการตาม สถานภาพการทำงานของกลุ่มสมรสออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่คู่สมรสไม่มีงานประจำทำ กับกลุ่มที่ คู่สมรสมีงานประจำทำ โดยพบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีคู่สมรสมีงานประจำทำ คิดเป็นร้อยละ 84.3 และที่เหลือร้อยละ 15.7 ตอบว่า มีคู่สมรสไม่มีงานประจำทำ (ตารางที่ 2)

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่มีสัดส่วน ของผู้ที่มีคู่สมรสมีงานประจำทำสูงกว่าข้าราชการทั้งชายและหญิงที่มีสัดส่วนของผู้ที่มีคู่สมรสไม่มีงาน ประจำทำ เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ และยังพบอีกว่า ข้าราชการหญิงที่ตอบว่าคู่สมรสมี งานประจำทำมีสัดส่วนสูงกว่าข้าราชการชายที่มีคู่สมรสมีงานประจำทำ (ร้อยละ 96.9 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 74.5) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้าน มีโอกาสได้พบกับเพศตรงข้าม จึงมีโอกาสในการเลือกคู่ครองได้มากขึ้น ดังนั้นเพศตรงข้ามที่พบและเลือกมาเป็นคู่ครองก็น่าจะเป็นคน ที่อยู่ในที่ทำงานเดียวกันหรือสังคมเดียวกัน

(3) รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน

ได้แบ่งข้าราชการตามรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 10,000 บาท 10,000-19,999 บาท 20,000-29,999 บาท และตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10,000-19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.2 รองลงมาคือกลุ่มข้าราชการที่มีรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.2 ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.8 และร้อยละ 20.8 คือข้าราชการที่มีรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 20,000-29,999 บาท (ตารางที่2) และจาก ข้อมูลที่ทำการศึกษายังพบว่ารายได้ของครอบครัวของข้าราชการเฉลี่ยเท่ากับ 21,564 บาท/เดือน รายได้ของครอบครัวสูงสุดเท่ากับ 232,349 บาท/เดือน และที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำสุดคือ 4,100 บาท/เดือน

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มี รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10,000-19,999 บาท สูงที่สุด เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้ง สองเพศ

(4) ค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน

ได้แบ่งข้าราชการตามค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 10,000 บาท 10,000-19,999 บาท 20,000-29,999 บาท และตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 10,000-19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาคือข้าราชการที่ตอบว่ามีค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.6 และร้อยละ 20.2 ของข้าราชการมีค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 20,000-29,999 บาท ส่วนที่เหลือคือข้าราชการที่มีค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.0 (ตารางที่ 2) ค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนคือ 20,007 บาท ค่าใช้จ่ายของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุดคือ 157,338 บาท ค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุดเท่ากับ 1,220 บาท

เมื่อแยกพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงต่างก็ตอบว่ามีค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 10,000-19,999 บาท สูงที่สุด เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ

(5) การมีหนี้สิน

ข้าราชการส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 76.0 ตอบว่ามีหนี้สิน ส่วนที่เหลือเพียงร้อยละ 24.0 ตอบว่าไม่มีหนี้สิน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่ตอบว่ามีหนี้สิน เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ

(6) สภาพการอยู่อาศัย

แบ่งข้าราชการตามสภาพการอยู่อาศัย ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ เป็นเจ้าของบ้าน และที่ดินเป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน เช่าซื้อ เช่า บ้านพักทางราชการ อาศัยอยู่กับบิดา มารดา และญาติ พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ร้อยละ 27.5 ตอบว่าเช่าบ้านอยู่ รองลงมาคือ ข้าราชการที่อยู่บ้านพักของทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 22.3 ร้อยละ 18.6 ของข้าราชการ ตอบว่าอาศัยอยู่กับบิดา มารดา ญาติ และผู้อื่น ร้อยละ 17.6 ของข้าราชการตอบว่าเช่าซื้อ ส่วนข้าราชการที่เหลือร้อยละ 13.9 ตอบว่า เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินเป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน (ตารางที่ 2)

เมื่อแยกพิจารณาตามเพศพบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่เช่าบ้านอยู่สูงที่สุด เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ และยังพบอีกว่าข้าราชการหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่ตอบว่าอาศัยอยู่กับบิดา มารดา ญาติ และผู้อื่นสูงกว่าข้าราชการชาย (ร้อยละ 21.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 15.4) นั้นแสดงว่า ผู้หญิงถึงแม้จะต้องออกมาทำงานนอกบ้าน เมื่อเลิกงานส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะกลับมาอยู่รวมกับบุคคลในครอบครัว อีกทั้งในสังคมไทยสอนให้ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว

ดังนั้นการอาศัยอยู่กับบิดา มารดา ญาติ จึงเป็นสิ่งที่น่าจะปลอดภัยที่สุด และยังสามารถดูแลบิดา มารดาในยามแก่ชราได้ด้วย และยังพบข้าราชการชายมีสัดส่วนของผู้ที่อยู่บ้านพักของทางราชการ สูงกว่าข้าราชการหญิง (ร้อยละ 26.0 เปรียบเทียบกับร้อยละ 18.9) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบ้านพักของทาง ราชการบางแห่งอาจจะอยู่ในที่ที่ไม่ปลอดภัย ไม่เหมาะกับการที่ข้าราชการหญิงจะเข้าพักแต่เพียง ลำพัง จึงทำให้ข้าราชการหญิงที่ต้องไปปฏิบัติหน้าที่ในที่ห่างไกล จึงเลือกที่จะอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน ดังนั้นจึงทำให้ข้าราชการหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีการ อาศัยอยู่กับบิดา มารดา ญาติ และผู้อื่นสูงกว่าการอาศัยอยู่บ้านพักของทางราชการ ส่วนผู้ชายทั่วไป ต่างเป็นเพศที่มีความต้องการการเป็นอิสระ และสำหรับข้าราชการชายการเลือกที่จะพักบ้านพักของ ทางราชการจึงเป็นสิ่งที่น่าจะมีความอิสระมากกว่าการเลือกที่จะอาศัยอยู่กับผู้อื่น จึงทำให้ข้าราชการ ชายมีสัดส่วนของผู้ที่อยู่บ้านพักของทางราชการสูงกว่าข้าราชการหญิง (ร้อยละ 26.0 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 18.9)

ตารางที่ 2 การกระจายร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามปัจจัยการรับผิดชอบ และเพศ

ปัจจัยการรับผิดชอบ	รวม	เพศ	
		ชาย	หญิง
การมีผู้อยู่ในอุปการะ			
ไม่มีผู้อยู่ในอุปการะ	20.9	19.8	22.1
มีผู้อยู่ในอุปการะ	79.0	80.3	77.9
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,035)	(3,946)	(4,089)
สถานภาพการทำงานของคู่สมรส			
ไม่มีงานประจำทำ	15.7	25.5	3.1
มีงานประจำทำ	84.3	74.5	96.9
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(4,851)	(2,726)	(2,125)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยการรับผิดชอบ	รวม	เพศ	
		ชาย	หญิง
รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน			
น้อยกว่า 10,000 บาท	23.2	22.2	24.1
10,000-19,999 บาท	34.2	35.5	32.9
20,000-29,999 บาท	20.8	21.2	20.5
ตั้งแต่ 30,000บาทขึ้นไป	21.8	21.2	22.5
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,035)	(3,946)	(4,089)
ค่าใช้จ่ายโดยปกติของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน			
น้อยกว่า 10,000 บาท	25.6	24.2	26.9
10,000-19,999 บาท	36.2	37.7	34.7
20,000-29,999 บาท	20.2	20.7	19.8
ตั้งแต่ 30,000บาทขึ้นไป	18.0	17.5	18.5
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,035)	(3,946)	(4,089)
การมีหนี้สิน			
มีหนี้สิน	76.0	77.7	74.3
ไม่มีหนี้สิน	24.0	22.3	25.7
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,034)	(3,946)	(4,088)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยภาวะรับผิดชอบ	เพศ		
	รวม	ชาย	หญิง
สภาพการอยู่อาศัย			
เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน			
/เป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน	13.9	13.7	14.1
เช่าซื้อ	17.6	16.8	18.4
เช่า	27.5	28.2	26.9
บ้านพักของทางราชการ	22.3	26.0	18.9
อาศัยอยู่กับบิดา มารดา/ญาติ และผู้อื่น	18.6	15.4	21.8
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,010)	(3,932)	(4,078)

2.5.2 ปัจจัยด้านการทำงาน

(1) ระดับงาน

เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ได้แบ่งข้าราชการตามระดับงาน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ข้าราชการที่มีระดับงาน 1-2 ระดับ 3-4 และระดับ 5-8 พบว่า ข้าราชการที่ทำการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับงาน 5-8 คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือกลุ่มข้าราชการที่มีระดับงาน 3-4 คิดเป็นร้อยละ 39.0 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 19.5 เป็นข้าราชการที่มีระดับงาน 1-2 (ตารางที่ 3)

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีระดับงาน 5-8 เช่นเดียวกับภาพรวมของทั้งสองเพศ และยังพบอีกว่าข้าราชการหญิงที่มีระดับงาน 5-8 มีสัดส่วนใกล้เคียงกันกับข้าราชการหญิงที่มีระดับงาน 3-4 (ร้อยละ 39.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 39.1)

(2) อายุราชการ

แบ่งข้าราชการตามอายุราชการ ที่ทำการศึกษาก่อเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุราชการน้อยกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีสัดส่วนของผู้ที่มีอายุราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.1 และที่เหลือคือข้าราชการที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี

คิดเป็นร้อยละ 46.9 อายุราชการโดยเฉลี่ยของข้าราชการเท่ากับ 12 ปี อายุราชการสูงสุดคือ 43 ปี (ตารางที่ 3)

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ข้าราชการทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีอายุราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป สูงกว่าข้าราชการทั้งชายและหญิงที่มีอายุรชการน้อยกว่า 10 ปี เช่นเดียวกันกับภาพรวมของทั้งสองเพศ และยังพบอีกว่าข้าราชการหญิงที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี มีสัดส่วนใกล้เคียงกับข้าราชการหญิงที่มีอายุราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 49.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 50.9)

ตารางที่ 3 การกระจายร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามปัจจัยด้านการทำงาน และเพศ

ปัจจัยด้านการทำงาน	เพศ		
	รวม	ชาย	หญิง
ระดับงาน			
ระดับ 1-2	19.5	17.9	21.1
ระดับ 3-4	39.0	39.0	39.1
ระดับ 5-8	41.4	43.1	39.8
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,035)	(3,946)	(4,089)
อายุราชการ			
น้อยกว่า 10 ปี	46.9	44.6	49.1
ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	53.1	55.4	50.9
รวม	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(8,035)	(3,946)	(4,089)